

Ministerstvo životního prostředí ČR
Odbor výkonu státní správy VI
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
pracoviště: Resslova 1229/2a
500 02 Hradec Králové

Datovou schránkou

Ve Vysoké nad Labem, dne 15.3.2023

Vaše značka:

Č. j.: MZP/2023/550/252 – Ko

Sp. zn.: ZN/MZP/2022/550/47

Vyjádření obce Vysoká nad Labem k oznámení záměru „ZEVO Opatovice“ podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí

Z informačního systému EIA vyplývá, že Ministerstvo životního prostředí (dále jen „MŽP“) dne 20. 2. 2023 zveřejnilo dokumentaci záměru „ZEVO Opatovice“ podle zákona (dále jen „dokumentace“) s poučením, že veřejnost může zaslat své písemné vyjádření k dokumentaci ve lhůtě 30 dnů ode dne zveřejnění informace o dokumentaci na úřední desce dotčeného kraje a s žádostí, aby dotčené územní samosprávné celky a dotčené orgány zaslaly vyjádření k dokumentaci nejpozději do 30 dnů od zveřejnění informace o dokumentaci.

Součástí předmětného oznámení je v souladu se zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí (dále **zákon o posuzování vlivů**) upozornění, že veřejnost může zaslat své písemné vyjádření k oznámení do 30 dnů ode dne zveřejnění informace o oznámení na úřední desce dotčeného kraje. Z tohoto důvodu předkládáme k záměru ZEVO Opatovice ve stanovené lhůtě následující **VYJÁDŘENÍ**

1.

Obec Vysoká nad Labem požaduje, aby se stala dotčeným územním samosprávným celkem

Obec Vysoká nad Labem (dále jen Obec) dostala oznámení o zveřejnění dokumentace pouze „na vědomí“, tedy není dotčeným územním samosprávným celkem (dále ÚSC) v předmětném zjišťovacím řízení záměru „ZEVO Opatovice“.

Obec v rámci svého předchozího vyjádření požádala MŽP, aby ji zahrnulo do okruhu dotčených územních samosprávných celků (dále jen „ÚSC“) a tuto žádost doprovodila podrobnou argumentací. Z obsahu zveřejněného závěru zjišťovacího řízení (dále jen „ZZŘ“) vyplynulo, že MŽP obec do okruhu dotčených ÚSC opět nezařadilo, neboť ji v rozdělovníku adresátů ZZŘ v sekci „Dotčené územní samosprávné celky“ neuvedlo a pouze ji zařadilo do okruhu obcí, kterým byla písemnost zaslána na vědomí.

V dokumentaci je pak jako vypořádání požadavku a stanoviska Obce, týkající se dotčení jeho území uveden argument: „Dotčeným územním samosprávným celkem se ve smyslu zákona rozumí územní samosprávný celek, jehož správní obvod alespoň zčásti tvoří dotčené území, přičemž dotčeným územím je území, jehož životní prostředí a obyvatelstvo by mohlo být závažně ovlivněno provedením záměru. Z výsledků hodnocení vyplývá, že k závažnému ovlivnění životního prostředí (tj. ovlivnění nad

míru stanovenou zvláštními předpisy) v důsledku provedení záměru nedochází. Stanovením dotčených územních samosprávných celků ovšem není dotčeno právo účasti kteréhokoli subjektu v procesu posuzování vlivů na životní prostředí. V tomto ohledu je obec Vysoká nad Labem účastníkem procesu EIA bez omezení a je též procesně přímo informována“.

Obec považuje výše citované odůvodnění uvedené v dokumentaci a postup MŽP (dále také jen „vypořádání dotčení“) za nesprávný. Správně je sice vycházeno z definice dotčeného ÚSC a dotčeného území, upravených ustanovením § 3 písm. c) zákona, podle něhož je dotčeným územím území, jehož životní prostředí a obyvatelstvo by mohlo být závažně ovlivněno provedením záměru nebo koncepce a písm. d) zákona, podle něhož dotčeným územním samosprávným celkem územní samosprávný celek, jehož správní obvod alespoň zčásti tvoří dotčené území. V následně uvedených argumentech však není žádná opora pro závěr, že Obec uvedené zákonné podmínky nespĺňuje.

Postavení dotčeného ÚSC v procesu EIA je oproti postavení „*kteřehokoli subjektu*“ v procesu EIA privilegovaným postavením, neboť má širší veřejná subjektivní práva, než má např. veřejnost ve smyslu § 3 písm. h) zákona, zejména co se týče navazujícího řízení a s ním spojených procesních práv, včetně přístupu k soudní ochraně. Rovněž tak není Obec přímo procesně informována, když prostředkem určeným pro realizaci požadavku, aby se informace o procesu dostala do právní sféry Obce, je zveřejnění na úředních deskách krajských úřadů, MŽP a na portálu CENIA. Z výše již vysvětlených důvodů, doručení přípisu MŽP dotčeným orgánům podle § 3 písm. e) zákona, tento účel neplní. Postavení „*kteřehokoliv jiného subjektu*“, o kterém vypořádání dotčení hovoří, neumožňuje Obci v procesu hájit práva svá a práva občanů Obce v míře příslušející dotčeným ÚSC. Nezahrnutím do okruhu dotčených ÚSC jsou tedy práva Obce jednoznačně omezena.

Jako argument „nedotčení“ Obce je uplatněna skutečnost, že z výsledku hodnocení vyplývá, že v důsledku záměru nedojde k ovlivnění území Obce nad míru stanovenou zvláštními předpisy. S takovým odůvodněním nesouhlasíme.

Prvně nutno připomenout, že limitem dotčení ÚSC stanoveným v ustanovení § 3 písm. c) zákona není průkaz závažného ovlivnění jeho území provedením záměru, např. rozptylovou studií, či jinými hodnoceními, ale je jím již „pouhý“ potenciál (možnost) příslušného ovlivnění předmětného území záměrem. Konečný výsledek hodnocení míry, resp. závažnosti účinků záměru, pak nelze předjímat před ukončením procesu posouzení vlivů na životní prostředí, neboť právě moderace způsobu posouzení věci prostřednictvím ingerence do procesu i ze strany ÚSC je také jeho účelem a smyslem.

Jestliže z předloženého návrhu záměru a jeho hodnocení vyplývají účinky záměru přesahující míru stanovenou zvláštními předpisy, jedná se vlastně o záměr bez dalšího (např. nenárokových výjimek či úpravy záměru nebo jeho modifikace podmínkami) protiprávní. Skutečnost, že z v procesu EIA předložených dokumentů vyplývá protiprávnost záměru, podle našeho názoru nemůže být a není měřítkem dotčení ÚSC zamýšleným zákonodárcem v ustanovení § 3 písm. c) a d) zákona. Pokud by v dokumentaci předestřená argumentace měla být správná, byla by předpokladem přijetí ÚSC mezi procesně privilegované subjekty s oprávněním střežit si svá práva v navazujícím řízení, skutečnost, že do procesu EIA předložený záměr je podle k němu přiloženého hodnocení, bez dalšího, protiprávní. Tento názor Obec nesdílí.

V rozsudku Městského soudu v Praze č.j.: „[11 A 82/2021-74](#)“ dovodil soud aktivní procesní legitimaci obce podat odvolání proti rozhodnutí, že záměr nepodléhá posouzení jeho vlivů na životní prostředí dle § 7 odst. 6 zákona o posuzování vlivů na životní prostředí ve znění účinném do 31. 7. 2021. Ač uvedená právní úprava toto právo obci výslovně nepřiznávala, dovodil ji soud z přímo účinného ustanovení čl. 11 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady [2011/92/EU](#) o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí. Soud uvedl: „*Citované ustanovení směrnice EIA stanoví, že příslušníci dotčené veřejnosti (ve smyslu směrnice EIA je jí rovněž obec viz*

tamtéž), kteří mají dostatečný zájem, nebo namítají porušování práva, mají mít možnost dosáhnout toho, aby soud nebo jiný nezávislý a nestranný orgán zřízený zákonem přezkoumal hmotnou nebo procesní zákonnost jakýchkoli rozhodnutí, aktů nebo nečinnosti podléhajících ustanovením o účasti veřejnosti obsaženým v této směrnici (čl. 11 odst. 1 směrnice EIA). Citované ustanovení směřuje zcela jasně k přiznání práva příslušníkům dotčené veřejnosti domáhat se přezkumu rozhodnutí u soudu (či jiného podobného orgánu). Toto pravidlo lze tudíž z čl. 11 směrnice EIA dovodit a soud ho považuje za dostatečně jasné a bezpodmínečné. Dále soud ve vazbě na uvedené právní ustanovení směrnice uvedl: „Jak totiž plyne též z tohoto ustanovení, nesmí být tato podmínka přístupu k soudu nijak restriktivní, ale naopak má být určena v souladu s cílem poskytnout zúčastněné veřejnosti široký přístup k právní ochraně. Pokud tedy zákonodárce míru potřebného zájmu či porušování práva nijak nespécifikoval, je dle soudu třeba dojít k závěru, že je v zásadě dán, pokud je veřejnost dotčena na svých právech způsobem, který není zjevně nepodstatný nebo zcela zanedbatelný.“¹

Ač se nejedná o zcela totožnou situaci se zde řešenou situací Obce, jedná se o situaci obdobnou, neboť předmětem výše uvedené judikatury je vymezení míry ochrany veřejných subjektivních práv obce v procesu podle zákona, které je i předmětem řešené věci, kdy se Obec, zatím marně, domáhá přiznání procesního oprávnění střežit si svá práva v navazujícím řízení, potažmo přístupu k soudní ochraně. Je proto na místě stejný princip uplatnit v řešeném případě. Zákonodárce v ustanovení § 3 písm. c) zákona míru potřebného zájmu či porušování práva nespécifikoval explicitním způsobem a už vůbec ne způsobem, který je dle obsahu vypořádání dotčení, a zřejmě i postupu ministerstva, v daném případě aplikován. Proto je podle našeho názoru správné soudem dovozené závěry, vyložené podle směrnice EIA, aplikovat i na danou situaci, a jako měřítko (závažnosti) dotčení území Obce hodnotit zjevnou nepodstatnost nebo úplnou zanedbatelnost jeho dotčení.

Argumentací Obce uvedenou ve vyjádřeních k záměru podle zákona je dostatečně prokázán potenciál dotčení jejích práv potřebný pro přiznání postavení dotčeného ÚSC a toto postavení mu právem náleží. Již jen pozitivní příspěvek zatížení životního prostředí a obyvatelstva v Obci mnoha polutanty vyplývající z rozptylové studie, včetně rtuti, PCDD/F, arsenu i benzo(a)pyrenu, dále dioxinů a dalších perzistentních organických látek, tuto skutečnost stvrzuje. Dalším důvodem je provoz rozvodů tepelné energie, pro které má být ZEVO zdrojem, nebo skutečnost, že se areál elektrárny a významná část Obce nachází v témže hydrogeologickém rajonu 1122. Z útvaru podzemních vod tohoto hydrogeologického rajónu jsou realizovány vodárenské odběry, ze zdrojů, kterými je v rámci Vodárenské soustavy východní Čechy zásobována i Obec. Životní prostředí a obyvatelstvo Obce je ne nepodstatným způsobem ovlivněno i provozem přivaděče vody z řeky Labe, který je součástí technologické jednotky vodního hospodářství elektrárny, které bude využito i pro provoz ZEVO. Hranice katastru Obce prochází středem řeky Labe, takže případné negativní ovlivnění bitotopu Labe se Obce a jejích obyvatel přímo dotýká.

Do hodnocení „míry dotčenosti“ Obce musí být dále zahrnuty veškeré ve vyjádření k oznámení a dále níže namítané skutečnosti představující potenciál zvýšení negativních důsledků záměrů na životní prostředí a obyvatelstvo, než předkládaná dokumentace předestírá.

Při hodnocení vlivů záměru na životní prostředí obecně musí být vycházeno z výhledové situace odpovídající současnému legislativnímu stavu zahrnujícímu závazek ČR odklonu od spalování uhlí a snížení emisí do ovzduší. EOP v minulosti deklarovala postupný přechod elektrárny na plyn do r. 2029. Účelem posouzení vlivů záměru na životní prostředí, podle našeho názoru není hodnocení situace, před jeho uvedením do provozu, který je plánován kolem r. 2029, tj. vlivu, který vlastně nikdy nenastane, nýbrž vliv na životní prostředí v době jeho provozu. Velikost

¹ (Rozsudek, Městský soud, 13.06.2022, 11 A 82/2021 [cit. 08.03.2023] Převzato z CODEXIS®)

příspěvku záměru k zatížení životního prostředí v té době proto musí být zásadním ukazatelem vlivu záměru na životní prostředí, který je v procesu hodnocen, tj. mj. i ukazatelem potenciálu míry dotčení životního prostředí a obyvatelstva Obce.

Smyslem závazků odklonů od spalování uhlí, dalších opatření snižujících znečištění ovzduší a jejich legislativního zakotvení, tj. povinnosti je respektovat, pak jistě není vytvoření prostoru pro emise ze spalování odpadů, které je v rozporu se schválenými strategiemi odpadového hospodářství na všech úrovních, včetně hierarchie nakládání s odpadem dle zákona o odpadech a pro spalování odpadu dovezeného ze zahraničí. Hypotetická realizace takového scénáře v důsledku realizace záměru je rovněž prvkem dotčení životního prostředí a obyvatelstva, který je nutno při vymezení dotčeného území akceptovat. Stejně tak negativní ovlivnění motivace obcí a jejich obyvatel směřovat k cílům oběhového hospodářství, je s ohledem na důsledky vlivem na životní prostředí obce a její obyvatele, a to vlivem zásadně významným.

Vzhledem k výše uvedenému považujeme způsob vymezení dotčeného území v dokumentaci za vadný.

Co se týče požadavků Obce na zahrnutí mezi dotčené ÚSC, lze shrnout, že žádný z Obcí ve vyjádření k oznámení záměru uvedených důvodů svědčících pro zahrnutí Obce do okruhu dotčených ÚSC obsahem dokumentace nebyl vyvrácen a proto na nich Obec nadále trvá, a tímto na ně odkazuje, jako na součást tohoto vyjádření. Kromě jiného zůstalo nevysvětleno, z čeho plyne dotčení území a obyvatelstva Královéhradeckého kraje, když zároveň není dotčeno území a obyvatelstvo žádné obce Královéhradeckého kraje. Popsaná skutečnost svědčí o nerovném přístupu k sobě rovným subjektům. Jedná se o bezdůvodně nerovný přístup, který je v rozporu s ustanovením § 2 odst. 4 a § 7 správního řádu.

Obec proto opět žádá o akceptaci svého postavení dotčeného ÚSC v tomto procesu a písemné sdělení stanoviska MŽP k této otázce na adresu Obce, aby se vyloučila nejistota Obce v jeho postavení. Nevysvětlení této otázky a hypotetická snaha o zachování této nejasnosti do konce procesu, by byla porušením základních zásad činnosti správních orgánů, které i na daný proces dopadají, upravených správním řádem v ustanovení § 4 odst. 3 správního řádu, tzn. nezákonností.

2.

Další spalovna v regionu je zbytečná, výpočet její potřebnosti vychází z nesprávných dat, žádáme porovnat uváděná data s aktuálními daty z databáze evidence odpadů municipalit

Jedním z cílů evropské strategie je snaha o předcházení vzniku komunálních odpadů, jejichž množství by nemělo výrazně růst. Po roce 2035 podle evropské směrnice budeme muset minimálně 65% odpadů recyklovat a skládkovat nanejvýš 10% komunálních odpadů, které nepůjde nijak využít. Pro spalovny tak bude k dispozici 25% komunálních odpadů (tj. 1,5 mil. t), avšak při srovnání celkové kapacity všech spaloven (tj. 2,107 mil. t) bude zařízením chybět zhruba 600 tis. t. odpadů ročně. Statistiky ale nezahrnují kapacity plánovaných zařízení, bez kterých se ČR jednoznačně obejde. Z důvodů naplnění kapacity spaloven nezbyde nic jiného než odpady dovážet ze zahraničí. Ve spalovnách komunálních odpadů se v r. 2020 spálilo 723 tis. t. odpadů, v cementárnách se celkem spálilo 338 tis. t. odpadů, z nichž odhadem 15% odpadů bylo importováno ze zahraničí. Celkem tedy bylo spáleno odhadem 913 tis. t. komunálních odpadů. Spalovny a cementárny v ČR ani přitom nevyužily svou reálnou kapacitu, která činila 1,166 mil. t. MŽP ČR vykazuje 41% recyklace komunálních odpadů, ale zahrnuje do toho například i spalování v cementárnách.

Kapacity pro spalování odpadů neboli tzv. energetické využití odpadů v mil. t/rok nezahrnuje plánovaná zařízení v Českých Budějovicích a Plané nad Lužnicí (ani Opatovicích n. Labem), u nichž probíhá příprava realizace.

Stávající zařízení	Současná kapacita	Schválená kapacita po navýšení
Cementárny (celkem 5) (TAP)	0,386	0,496
Termizo, a.s.Liberec	0,096	0,096
Pražské služby, a.s, ZEVO Malešice	0,330	0,394
SAKO Brno, a.s.	0,248	0,380
Plzeňská teplárenská a.s. ZEVO Plzeň Chotíkov	0,105	0,105
Zařízení s kladným hodnocením EIA		Schválená kapacita nových
Veolia Energie ČR a.s. Karviná (TAP)	x	0,061
Veolia Energie ČR a.s. Přerov (TAP)	x	0,114
United Energy, a.s. Komořany	x	0,150
ČEZ Mělník	x	0,310
Celková kapacita	1,166	2,107

Cementárny, které využívají odpad jako alternativní palivo: Českomoravský cement, a.s. Radotín, Lafarge Cement, a.s. Čížkovice, Cemex Czech Republic, s.r.o., Prachovice, Českomoravský cement, a.s. Mokrá a Cement Hranice, a.s. ČR bojuje s velkým nedostatkem firem schopných odpad zpracovat. U hůře využívaných druhů plastových odpadů pak zcela chybí ekonomická motivace k jejich využití. Nebývalou podporou výstavby spaloven se tak ČR vydává zcela opačnou cestou než EU. Například Dánsko vyhlásilo záměr snížit počet spaloven odpadu téměř o třetinu, aby omezilo emise oxidu uhličitého. Komise EU právě z tohoto důvodu plánuje zatížit spalovny odpadů emisními povolenkami. Jedna emisní povolenka je ekvivalentem jedné tuny oxidu uhličitého (CO₂), případně jedné tuny oxidu dusného (N₂O), nebo perfluorovaných uhlovodíků vypouštěných do ovzduší. Emisní povolenky jsou v podstatě daní za znečišťování životního prostředí. V EU mají být jedním z nástrojů, jak do roku 2030 snížit emise CO₂ o 55% v porovnání s rokem 1990.

V souvislosti s velikostí plánované kapacity ZEVO Opatovice požadujeme, aby doplněná dokumentace EIA obsahovala úplné informace o kapacitách pro energetické využití komunálních odpadů v celé ČR. Tuto informaci žádáme doplnit, aby bylo zřejmé, zda při využití již nedojde k překročení oněch 25% anebo maximálních 35% ročního objemu odpadů, které nebudou muset být v r. 2035 recyklovány.

Podle našeho názoru zpracovatel vycházel z chybných či nedůvěryhodných zdrojů dat co se týče předpokladu produkce odpadů.

Např. v Příloze č. 8 - Studie odpadového hospodářství je na str. 39 uvedeno:

Tabulka 7: Meziroční změny produkce KO a SKO v ČR (v kg/obyvatel)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Produkce SKO (kg/obyv.)	298,8	292,3	279,1	272,1	279	269,1	267	264,5	264,2	261,2
meziroční změna		-2,2%	-4,5%	-2,5%	2,5%	-3,5%	-0,8%	-0,9%	-0,1%	-1,1%
Produkce KO celkem (kg/ob.)	509,8	513,4	494,1	491,7	505,8	500,3	531,2	537,4	544,1	551,0
meziroční změna		0,7%	-3,8%	-0,5%	2,9%	-1,1%	6,2%	1,2%	1,2%	1,3%

Zdroj: Statist. ročenka ŽP, MŽP

Uvedenou ročenku nepovažujeme za validní zdroj, protože hodnoty uváděné v této tabulce jsou v porovnání s realitou mnohem vyšší – viz naše argumentace níže.

Požadujeme porovnat data o produkci odpadů s daty z databáze evidence odpadů municipalit, tedy ze systému ISPOP či z jiné oficiální databáze. Lze předpokládat, že při využití jiných zdrojů dat než jsou statistické ročenky bude prokázáno, že stávající kapacita spaloven či ZEVO je dostatečná.

V databázi evidence odpadů lze dohledat, že např. obec Vysoká nad Labem vyprodukovala v roce 2022 celkem 124 kg SKO/obyvatele a rok, město Hradec Králové cca 175 kg SKO/obyvatele a rok. Město Hradec Králové uvádí celkovou produkci SKO 16 700 tun za rok 2022.

Město Pardubice v roce 2021 vykázalo produkci SKO a objemného odpadu ve výši 196,86 kg na obyvatele. Samotný SKO v ní představoval 149 kg na obyvatele.

Město Přelouč vykázalo v roce 2022 produkci SKO a objemného odpadu 184 kg na obyvatele. Samotný SKO představoval 165 kg na obyvatele.

Jestliže by obce a města usilovaly o postupnou maximální separaci recyklovatelných složek obsažených v SKO (jejichž podíl dle rozborů SKO nyní činí cca 70%), pak disponibilní objem SKO pro ZEVO a jiné alternativní technologie může výrazně poklesnout. Například v Hradci Králové až na 51 kg na jednoho obyvatele.

Při maximálním využití potenciálu recyklovatelných složek v SKO by v budoucnu, například u var.1 – krajská, popsáné v Podkladech, mohla produkce zbytkového SKO z obcí klesnout z 201 328 t (2019) na 60 398 tun.

Jsme přesvědčení, že další výstavba a navyšování kapacity spaloven jde proti smyslu zákona o odpadech, který nutí a motivuje obce ke zvyšování podílu separovaného odpadu. Energetické využití odpadu, tedy spalování, je jistě lepší než skládkování, ale na druhou stranu určitě horší než důsledná recyklace.

3.

Požadujeme upřesnit či doplnit analýzu vývoje budoucího složení směsného komunálního odpadu a posouzení, zda budoucí vlastnosti směsného komunálního odpadu budou vyhovovat technickým podmínkám provozu ZEVO EOP a zda při jeho spalování bude dosahováno vysoké energetické účinnosti podmiňující zařazení ZEVO EOP mezi zařízení pro energetické využití odpadů. Dále požadujeme upřesnit množství odpadů produkovaných spalovnou, právě v závislosti na budoucím složení směsného komunálního odpadu.

Vlastnosti směsného komunálního odpadu budou zřejmě pro ZEVO EOP rozhodujícím faktorem pro dosahování vysokého stupně energetické účinnosti požadované v zákoně 451/2020 Sb., která je podmínkou, aby mohlo být spalování komunálního odpadu považováno za energetické využití. Složení směsného komunálního odpadu je posouzeno pouze v tabulce č. 4, přičemž poslední hodnoty jsou uvedeny za rok 2018.

Zákon o odpadech stanovuje obcím dosahovat míru separace komunálních odpadů tak, že v roce 2025 má být dosaženo minimálně 60%, v roce 2030 minimálně 65% a v roce 2035 minimálně 70% míry separace komunálních odpadů. Rozbory směsného komunálního odpadu prováděné od účinnosti zákona 451/2020 Sb. naznačují, že obsahuje kolem 70% recyklovatelných složek, které mohou být v následujících letech vyseparovány a předány k dotřídění a recyklaci. Řada měst a obcí velmi aktivně modernizuje svoje systémy odpadového hospodářství ve smyslu zvyšování míry separace recyklovatelných složek komunálních odpadů a snižování produkce zbytkového směsného komunálního odpadu. Tyto cesty volí i obě krajská města, která jsou v centru pozornosti ZEVO EOP jako potencionální dodavatelé směsných komunálních odpadů. Stejnou cestou jde i obec Vysoká nad Labem, která již v roce 2022 vykazovala vytříděnost odpadu cca 54%.

Dle údajů o výstupu B.III.3. – Odpady, vyprodukuje spalovna odpadů (při spalovací kapacitě 150 000 t) 46 000 t odpadů se kterými je nutné nakládat v souladu se zákonem o odpadech.

Dle vědecké práce: „Odborné posouzení možnosti spalování odpadu o velmi nízké výhřevnosti (Prof. Ing. Hrdlička CSc., Ing. Opařil Ph.D. ČVUT Praha 2016) u komunálních odpadů při výhřevnosti 6,5

MJ/kg se vzrůstajícím podílem popelovin významně roste v kotli ztráta nedopalem a dochází k nárůstu podílu nespáleného uhlíku v tuhých zbytcích. Při ideálních podmínkách by z 1 kg odpadu vzniklo 0,56 kg popela. Kvalitou separace (tak jak ukládá ustanovení zákona o odpadech) se úměrně snižuje výhřevnost odpadů. Za těchto podmínek by se množství vyprodukovaného odpadu spalovnou mohlo blížit až množství 86 000 t odpadu. V tom případě by se spalovna ZEVO Opatovice stala největším producentem odpadů v celém regionu.

4.

Požadujeme odůvodnit tvrzení, že řešení odpadového hospodářství obcí založené na maximální recyklaci KO je nerealizovatelné. Vysvětlit, o jaké podklady se autor opírá, uvést odkazy na zdroje.

V Podkladech v kapitole 3.1. je posouzení koncepce ZERO WASTE a maximální recyklace KO. Ve shrnutí této kapitoly na str. 69 je uvedeno: *Koncept ZERO Waste pro řešení komunálních odpadů je založený na absolutní preferenci předcházení vzniku odpadů, doplněný o separaci a materiálové využívání případně vzniklých odpadů. Za současného stavu poznání a způsobu života společnosti spojeného s růstem životní úrovně se jedná o koncept nereálný, jehož některé prvky lze ale doplňkově využít při hledání řešení omezení produkce a skládkování SKO. Řešení odpadového hospodářství obcí založené na maximální recyklaci KO je nerealizovatelné. Důvodem je závislost tohoto konceptu na trhu druhotných surovin a na trvalé poptávce po výrobcích z recyklátů, která ale v současné době neexistuje v celé Evropě a EU nemá zatím žádné nástroje ke zvýšení takové poptávky. I evropské země s největší mírou recyklace KO (v %) produkují průměrně 200-300 kg zbytkových nerecyklovatelných KO, které jsou většinou využívány energeticky. Je zřejmé, že i při zvýšení míry recyklace KO, pokud bude vůbec recyklace možná a ekonomicky udržitelná, je nutné počítat s potřebou dostatečných kapacit zařízení pro energetické využití odpadů.*

V Evropě existuje standardní trh druhotných surovin. Jeho funkčnost se prokazuje i v posledních letech, kdy ani covidová krize a válka na Ukrajině nezastavily odbyt vyseparovaných komodit papíru, skla, plastů, BRKO, kovů i když se v průběhu války zdálo, že bude nezbytný zásah státu, aby se zachoval plný rozsah separace v obcích. V ČR ale nebylo potřeba učinit mimořádná opatření a nedošlo k omezení separace v obcích ani se nehromadily zásoby vytríděných neprodejných komodit na třídících linkách. Pro neprodejně produkty třídění (zejména výměty z plastů) existuje trh jejich energetického využití ve formě paliva z odpadů, pyrolýzních technologií a nově vzniká trh chemické recyklace. Příjemcem výmětů mohou být i provozovaná zařízení ZEVO, pokud si poradí s vyšší výhřevností těchto odpadů, než na jakou jsou nastaveny. Praxe za dobu účinnosti nového zákona o odpadech ukazuje, že rozhodující podíl těchto výmětů je využit ve formě TAP v cementárnách.

Nástroje ze strany EU pro růst separace KO jsou obsažené v balíčku oběhového hospodářství z roku 2018 a následně i v českém zákoně o odpadech. Jedním z důležitých cílů evropské směrnice o skládkách je snížení skládkování KO od roku 2030 maximálně na 10% z jejich produkce. Česká legislativa se sice k evropským limitům hlásí, ale v praktickém provedení zákona o odpadech je podstatně přísnější a skládkování komunálních odpadů znemožní již od roku 2030. Tím vyvolává tlak na obce a města k urychlení procesu intenzifikace separace, případně k převodu zbytkového komunálního odpadu do ZEVO či do dalších technologií vedoucích v konečné fázi k nějaké jiné formě energetického využití.

EU připravuje nové nástroje k podpoře recyklace obsažené v „**novém akčním plánu pro oběhové hospodářství**“. Ve sdělení Komise EU pro evropský parlament z 11. března 2020 bylo mimo jiné uvedeno: „Komise kromě toho v rámci širšího souboru opatření pro předcházení vzniku odpadů předloží v souvislosti s přezkumem směrnice 2008/98/ES cíle v oblasti snižování množství odpadů pro konkrétní toky. Komise rovněž urychlí provádění nedávno přijatých požadavků pro **systemy rozšířené odpovědnosti výrobce**, poskytne pobídky a podpoří výměnu informací a osvědčených postupů v oblasti recyklace odpadů. Všechny tyto kroky přispějí k dosažení cíle výrazně snížit celkovou produkci odpadů a snížit **do roku 2030 množství zbytkového (nerecyklovaného) komunálního odpadu** o

polovinu. Základem vysoce kvalitní recyklace je účinný tříděný sběr odpadu. S cílem pomoci občanům, podnikům a orgánům veřejné správy lépe třídít odpad navrhne Komise harmonizaci systémů tříděného sběru odpadu.“

Evropský parlament posléze přijal Usnesení ze dne 10. února 2021 o novém akčním plánu pro oběhové hospodářství (2020/2077(INI)), kde je uvedeno kolem 130 opatření pro posílení oběhového hospodářství, která budou promítnuta do legislativy. Evropský parlament například:

40. vyzývá Komisi a členské státy, aby podporovaly rozvoj vysoce kvalitních infrastruktur sběru, třídění, opětovného použití a recyklace materiálů a aby podporovaly výzkum v oblasti vývoje nových inovativních technologií, které minimalizují spotřebu zdrojů a vznik zbytkového odpadu, zvyšují výnos a kvalitu recyklovatelných a opětovně použitelných sekundárních materiálů, dekontaminují recyklované materiály a snižují celkovou environmentální stopu, včetně energetické a klimatické stopy, v porovnání s jinými technologiemi; je přesvědčen, že chemická recyklace, splňuje-li tato kritéria, může přispět k uzavření materiálového cyklu ve vybraných tocích odpadu;
96. zdůrazňuje význam upřednostňování předcházení vzniku odpadů v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady EU a to jak v oblasti výrobní politiky, tak v oblasti odpadové politiky; vyzývá Komisi, aby v rámci přezkumu rámcové směrnice o odpadech a směrnice o skládkách odpadů, který je plánován na rok 2024, navrhla závazné cíle pro celkové snížení množství odpadu a snížení množství odpadu v konkrétních tocích odpadů a skupinách výrobků, jakož i cíle, které by stanovily maximální limity zbytkového odpadu; domnívá se, že cíle týkající se přípravy k opětovnému použití a recyklace by měly být odděleny, aby se upřednostnila příprava k opětovnému použití, jak tomu je v rámci hierarchie způsobů nakládání s odpady;
104. připomíná cíle EU v oblasti odpadů a zdůrazňuje, že v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady musí EU a členské státy posílit prevenci a přípravu na opětovné použití, zvýšit vysoce kvalitní recyklaci a upustit od ukládání odpadu na skládky při současné minimalizaci jeho spalování; vyzývá Komisi, aby definovala společný celoevropský přístup k nakládání se zbytkovým komunálním odpadem, který je nerecyklovatelný, s cílem zajistit jeho optimální zpracování a vyhnout se vytváření nadměrné kapacity v oblasti spalování odpadu na úrovni EU, která by mohla mít blokační účinky („lock-in effects“) a bránit rozvoji oběhového hospodářství; domnívá se, že v případě využívání spalování by toto spalování mělo v EU probíhat v takových zařízeních na výrobu energie z odpadů, která jsou nejmodernější, mají vysokou energetickou účinnost a vytvářejí nízké emise;
105. zdůrazňuje, že oddělený sběr odpadu je nezbytným předpokladem kvalitního provedení recyklace a uchování hodnotných materiálů a výrobků v recyklačním cyklu; podporuje záměr Komise navrhnout opatření ke zlepšení a harmonizaci stávajících systémů tříděného sběru, které by měly zohledňovat osvědčené postupy v členských státech a zohledňovat rozdílné regionální a místní podmínky a neměly by mít negativní dopad na dobře fungující stávající systémy; vyzývá Komisi, aby zajistila řádné provádění ustanovení rámcové směrnice o odpadech;
107. vyjadřuje politování nad tím, že se směrnice o skládkách odpadů nezaměřuje na prevenci, a vyzývá proto k jejímu sladění s obecnými zásadami akčního plánu pro oběhové hospodářství a k tomu, aby byl cíl ukládat na skládkách maximálně 10 % odpadu stanoven na výchozí rok a v kg odpadu na osobu a rok, aby se zabránilo odklonu od skládkování ke spalování odpadu;
115. zdůrazňuje klíčovou úlohu spotřebitelů při předcházení vzniku odpadů a nakládání s nimi a potřebu usnadnit zapojení občanů do tříděného sběru odpadu; připomíná, že je důležité, aby členské státy a regionální a místní orgány zvyšovaly povědomí veřejnosti o udržitelné spotřebě, včetně modelů spotřeby založených na opětovném použití, pronájmu nebo sdílení, a o předcházení vzniku odpadů a o účinném třídění a likvidaci odpadu;

Výše uvedené tvrzení, že řešení odpadového hospodářství obcí založené na maximální recyklaci KO je nerealizovatelné, je podle našeho názoru účelové a nebylo nijak doloženo.

5.

Požadujeme jasně a s co největší právní silou definovat zákaz dovozu odpadů ze zahraničí

Skutečnosti uvedené v kapitole „odpadové hospodářství“ nespovídají hodnověrnosti tvrzení o vyloučení využití ZEVO pro spalování odpadů ze zahraničí, který je v dokumentaci uváděn na str. 71 a v mírnější formě i jako vypořádání námitek požadujících zákaz využívat v ZEVO odpady dovezené ze zahraničí. Zřizování zdrojů znečištění životního prostředí, u nichž je důvodně očekávatelné využití ke spalování, tj. včetně energetického využívání, odpadů ze zahraničí nesměruje k naplnění cílů zákona a zákona o odpadech a cílů strategických plánů a koncepcí ČR. Dovoz odpadů ze zahraničí přitom není právními předpisy jednoznačně a bezvýhradně zakázán.

Žádáme proto, aby byl zákaz využívání odpadů dovezeného ze zahraničí zanesen do právních aktů směřujících k povolení provozu ZEVO, pokud budou vydána, včetně závazného stanoviska EIA.

Navrhujeme jej proto doplnit i přímo do dokumentace. Pokud je obsahem současně hodnocené dokumentace přesvědčení, že taková varianta není reálná, není tento požadavek nikterak konfliktní a není důvod mu nevyhovět.

6.

K dokumentaci je připojena samostatná studie, která se zabývá perzistentními organickými látkami a spalováním. Studie se v podstatě nezabývá koncentracemi látek jako PCDD/F, PFAS nebo PBDD/F (případně PBDE) ve zbytcích po spalování odpadu, neuvádí běžné koncentrace těchto látek nalézané v popelu nebo popílku (s výjimkou PCDD/F). Pro vyhodnocení vlivu zařízení na životní prostředí v dokumentaci chybí informace o tom, jak může použitím popela docházet ke kontaminaci životního prostředí (protože obsahuje i látky, které se dle české legislativy v odpadech nesledují, v měřitelných koncentracích).

Žádáme o doplnění:

- očekávaných koncentrací těchto skupin látek v popelu a popílku podle odborné literatury
- procesů, které budou aplikovány na popel (strusku), aby nedocházelo k dalšímu šíření uvedených skupin látek do prostředí (např. i při technickém zabezpečení skládek prostřednictvím popela) nebo skládkových vod
- příklady z odborné literatury o důsledcích špatného nakládání se zbytky po spalování odpadů
- zda autoři dokumentace vnímají rozsah sledovaných látek a typy testů, které se používají např. pro to, aby popel mohl být použit pro technické zabezpečení skládky, jako dostatečné a proč, příp. v čem mohou tkvět nedostatky
- doplnění vlivů těchto skupin látek na lidské zdraví

7.

Plán odpadového hospodářství (1. aktualizace s výhledem do roku 2035) jako dlouhodobá vize a koncepce ČR uvádí vedle prognózy vývoje produkce komunálního odpadu ve třech scénářích i tři možnosti kapacit pro zařízení na energetické využití odpadu. Ve scénáři, kde je kapacita pro toto zařízení nejvyšší, se jedná o 1897 kt. Již současná zařízení pro energetické využití odpadu a povolená zařízení (se souhlasným stanoviskem z procesu EIA) tuto kapacitu převyšují. Abychom v roce 2035 byli schopni plnit recyklační cíle EU, teď už i ČR (65 % pro komunální odpad), neměla by být tato kapacita překročena. Odklonem od skládkování k energetickému využití tohoto recyklačního cíle nedosáhneme.

Žádáme o vysvětlení toho, jak se stavbou dalšího zařízení na energetické využití odpadu těmto cílům přiblížíme, neboli jak je jeho stavba v souladu s POH a cíli OH.

8.

Při spalování komunálního odpadu dochází k emisím TVOC ve větší míře, než je tomu u spalování uhlí, které má být tímto zařízením částečně nahrazeno. V dokumentaci postrádáme toto porovnání. Protože se jedná o směs látek, které mohou mít nepříznivé účinky na lidské zdraví, **žádáme o**

doplnění informací o druhu a přibližných koncentracích těchto látek, které vznikají spalováním SKO.

9.

Dokumentace nezdůvodnila, proč by se mělo plánované ZEVO Opatovice vyhnout měření emisí PBDD/F. I v samotné studii je rozebráno, že se jedná o látky, které jsou v biotestech stejně účinné jako jejich chlorované analogy PCDD/F a dokonce, že jejich směs je ještě účinnější. Vzhledem k průměrnému složení SKO, které jsme rozebírali v připomínkách k oznámení záměru, by bylo vhodné toto měření realizovat. Přestože se v emisích do ovzduší vyskytují PBDD/F v nižších koncentracích než PCDD/F (z důvodu nižší koncentrace v odpadu), lze předpokládat, že se zvyšujícím se podílem plastů v komunálním odpadu do budoucna jejich koncentrace poroste. **Žádáme tedy o zařazení tohoto měření, které je doporučeno i v Závěrech o BAT pro spalování odpadů, do zařízení.** PBDD/F aktuálně nejsou předmětem jednání Stockholmské úmluvy, ale vznikají díky přítomnosti bromovaných zpomalovačů hoření, z nichž některé jsou zakázané i na evropské úrovni (i přes to se budou v odpadech objevovat i v následujících letech).

10.

V dokumentaci postrádáme podrobnější rozepsání přijímaných odpadů (a jejich množství) a jejich možnost recyklace (ne vše, co končí v „černé popelnici“ není recyklovatelné) a porovnání emisí CO₂ při spalování a při recyklaci. Klimatická studie nehodnotí, jak se promění složení odpadu do budoucna (s lepší separací se zvýší podíl fosilního uhlíku pro spalování) např. díky realizaci separace bioodpadu. V klimatické studii se rovněž porovnávají pouze emise fosilního původu u komunálního odpadu (917 kg CO₂ ekv./t), to je ale přibližně jen polovina reálných emisí ze zařízení. Vzhledem k doporučené metodice ke Změně klimatu by mělo být u zařízení uvažováno CO₂ jak fosilního, tak biogenního původu. Zároveň **žádáme o doplnění porovnání emisí CO₂ pro recyklaci s ohledem na předpokládané složení odpadu.** Postrádáme rovněž emise ze zpracování odpadů, které v zařízení budou vznikat.

11.

Žádáme porovnání s BAT Stockholmské úmluvy, které se v mnohém shodují s BAT pro spalování odpadů. Protože se dokumentace ohledně dioxinů zabývá spíše ovzduším, a protože se jedná o typ zařízení, které je jmenováno ve Stockholmské úmluvě, postrádáme část této celkové bilance v dokumentaci.

Žádáme o doplnění informací o tom:

- kolik dioxinů do spalovny bude vstupovat (jaká je očekávaná koncentrace na vstupu do zařízení)
- jakým způsobem bude zabráněno vzniku zón zhášení
- jakým způsobem budoucí scénáře zahrnují minimalizaci odpadu a recyklaci
- jestli jsou v dokumentaci řešeny i nepřímé účinky zařízení
- jestli se svozová oblast pro ZEVO Opatovice překrývá se svozovou oblastí jiných/jiného plánovaného ZEVO

12.

Ve studii o POPs je zmiňováno, že se PFAS uvolněné v emisích dostávají přímo do prostředí, to platí i pro dioxiny. U dioxinů následně dochází k depozici a ukládání v životním prostředí. Emisní limit pro PCDD/F do ovzduší je poměrně přísný, ale i tak jsou spalovny odpovědné za 19 % všech emisí dioxinů do ovzduší v EU (v roce 2015) (European Commission, 2022). Podle přiložené studie o POPs „nemohou vést hodnoty v ovzduší ke kontaminaci, akumulaci ani bioakumulaci“.

Podle našeho názoru je to nedostatečná odpověď. **Žádáme vyhodnocení, jakým způsobem může docházet ke kontaminaci potravního řetězce a následně organismů lidí.** Žádáme rovněž o uvedení zdrojů - studií, které hodnotí vliv emisí ze spaloven (ovzduší) na veřejné zdraví.

Závěr:

Podle našeho názoru výstavba další spalovny (ZEVO, chcete-li) je zbytečná, protože kapacita stávajících spaloven je dostatečná či bude dostatečná po konečném útlumu skládkování, až obce budou plnit povinná procenta recyklace daná zákonem.

Vzhledem k výše uvedeným připomínkám **doporučujeme udělit záměru nesouhlasné stanovisko** nebo vrátit dokumentaci k přepracování.

S pozdravem

Ing. Jiří Horák, starosta

Text tohoto „vyjádření“ byl schválen usnesením zastupitelstva obce Vysoká nad Labem dne 15.3.2023, usnesením č. 4/4/2023.